

**Posouzení Rozhodnutí o povolení výjimky
podle ust. § 56 ZOPK pro realizaci stavby
dálnice D3 v úseku 0304 Václavice – Voračice**

znalecký posudek

Mojmír Vlašín

Brno 2022

exemplář č. 1

Posouzení Rozhodnutí o povolení výjimky podle ust. § 56 ZOPK pro realizaci stavby dálnice D3 v úseku 0304 Václavice – Voračice (znalecký posudek)

Úvod:

Krajský úřad Plzeňského kraje, odbor životního prostředí, jako orgán ochrany přírody (dále Správní orgán) rozhodl na základě žádosti právnické osoby Ředitelství silnic a dálnic ČR, se sídlem Na Pankráci 56, Praha 4, IČO: 65993390, zastoupené právnickou osobou SUDOP PRAHA a.s., se sídlem Olšanská 2643/1a, Praha 3 /20, 130 8 Praha (dále Žadatel) o povolení výjimky ze zákazů stanovených v § 50 odst. 1 a 2 ZOPK k ochraně zvláště chráněných druhů živočichů (dále ZCHDŽ) pro realizaci stavby dálnice D3 0304 Václavice – Voračice. Správní orgán vydal rozhodnutí o povolení výjimky pod čj. PK-ŽP/4706/22, spis. zn.: ZN/559/ŽP/19 (počet listů: 13, 1 příloha) ke dni 13. 4. 2022 (dále Rozhodnutí). Zhodnotil jsem úplnost a správnost Rozhodnutí a z hlediska své odbornosti jsem posuzoval výhradně ty části Rozhodnutí a ty podklady, které se týkají obratlovců, tj kruhoústých, ryb, obojživelníků, plazů, ptáků a savců. Posouzení podkladů a části Rozhodnutí týkající se ostatních skupin (všechny druhy bezobratlých, vyšší rostliny aj.) jsem neprováděl, ani jsem k nim nepřihlížel.

Formální náležitosti:

Správní orgán v úvodu Rozhodnutí prohlašuje, že výjimku udělil na základě žádosti Žadatele dle projektové dokumentace „D3 0304 Václavice – Voračice, SUDOP PRAHA a. s., 2016“ doplněné o přílohu s názvem „D3 0304 Václavice – Voračice, Kompenzační opatření (5/2021)“. Není ovšem zřejmé, kdy byla tato žádost podána. Správní orgán totiž vydal ve stejné věci rozhodnutí o povolení výjimky podle § 56 ZOPK pod ZN/559/ŽP/19 dne 20.3.2020. Toto rozhodnutí však bylo na základě odvolání zrušeno. Příloha dokumentace záměru datovaná 5/2021 (tedy až po vydání předchozího rozhodnutí) svědčí o tom, že byla podána žádost nová, či byla původní žádost rozšířena. O tom svědčí též oznámení o zahájení řízení ze dne 16. 10. 2018 čj 136619/2018/KUS, které bylo vedeno pro pět ZCHDŽ(obratlovci): rosnička zelená (*Hyla arborea*), čolek obecný (*Triturus*

vulgaris), skokan zelený (*Rana esculenta*), krahujec obecný (*Accipiter nisus*) a rorýs obecný (*Apus apus*). Shora uvedené Rozhodnutí se však týká těchto ZCHDŽ (obratlovcí): čolka obecného (*Lissotriton vulgaris/Triturus vulgaris*), ropuchy obecné (*Bufo bufo*), skokana zeleného (*Pelophylax esculentus*), užovky obojkové (*Natrix natrix*), slepýše křehkého (*Anguis fragilis*), kuňky obecné (*Bombina bombina*), rosničky zelené (*Hyla arborea*), ještěrky obecné (*Lacerta agilis*), lejska šedého (*Muscicapa striata*), koroptve polní (*Perdix perdix*) a ťuhýka obecného (*Lanius collurio*). Tedy celkem jedenácti ZCHDŽ, kde ovšem druhy krahujec obecný (*Accipiter nisus*) a rorýs obecný (*Apus apus*) už chybí. S ohledem na to, že se jedná o řízení návrhové, není v daném případě jasno, jak vypadal návrh (žádost) Žadatele a kdy byl podán. Je zřejmé, že řízení bylo zahájeno pro určitý set ZCHDŽ (rok 2018) a Rozhodnutí vydáno pro jiný set ZCHDŽ (rok 2022).

K věci :

Z posudků pořízených Žadatelem vyplývá, že přímo v trase předmětného plánovaného úseku dálnice se vyskytují (a pravděpodobně též hnízdí) mj. tyto druhy ptáků: koroptev polní (*Perdix perdix*), lejsek šedý (*Muscicapa striata*) a ťuhýk obecný (*Lanius collurio*), patřící mezi ZCHDŽ. Je tedy zřejmé, že dojde k likvidaci jejich biotopu. Zatímco pro lejska se jako kompenzační opatření navrhuje vyvěšování speciálních budek, pro koroptev a ťuhýka se nenavrhují opatření žádná.

Ukazuje se, že navrhovaná stavba minimálně v jednom případě zcela likviduje stanoviště „naturového druhu“ kuňka obecná (*Bombina bombina*). Rozhodnutí stanoví : „Držitel výjimky je povinen zajistit provedení náhradních opatření nejpozději souběžně s výstavbou konkrétního úseku stavby, kde jsou opatření lokalizována, a udržovat je ve funkčním stavu po dobu nejméně 10 let od dokončení stavby.“ Přičemž pro předměty ochrany chráněné evropskými směrnici, tj. mj. kuňku obecnou (*Bombina bombina*) a ťuhýka obecného (*Lanius collurio*), platí podle § 45 i ZOPK že: „uložená kompenzační opatření musí být zajištěna před realizací záměru.“ Pokud tedy budou opatření provedena souběžně se stavbou, budou provedena pozdě. V souvislosti s kuňkou se v Rozhodnutí uvádí: „Z hlediska jedinců a druhů nepředstavuje stavbou zabírané území charakterem jedinečný a lokalizací zásadní biotop, jehož ztráta by vedla k zániku druhů nebo zásadnímu oslabení jejich místních populací, je však nezbytné zajistit konektivitu a disperzi jejich místních

populací.“ Tato informace je nepravdivá a nemá oporu v podkladech předložených žadatelem ani v jiných vědeckých a odborných zdrojích. Naopak důkazem výrazného mizení kuňky obecné z krajiny je dlouhodobé sledování na Královéhradecku (Mikátová a Vlašín, 2012). Další fragmentace krajiny, kterou stavba dálnice (záměr) jednoznačně představuje povede k dalšímu mizení tohoto druhu.

Předmětem námitek v řízení bylo zejména uvádění počtu ZCHDŽ a způsobu jeho stanovení. Farkač (2021) v doplněných podkladech blíže konkretizuje odhadované (předpokládané) počty jednotlivých ZCHDŽ, a to tzv. kvalifikovaným odhadem početnosti, přičemž sám autor uvádí, že nové průzkumy nebyly provedeny. Zastaralost údajů a potřebnost nových aktuálních průzkumů je zřejmá. Správní orgán považuje provedené průzkumy za dostatečné pro definování předpokládaných kolizí stavby se zájmy na ochranu ZCHDŽ v ust. § 56 ZOPK a je názoru, že zpracovatel podchytil za celou dobu prováděných průzkumů všechny významně dotčené ZCHDŽ a jejich skupiny, s jejichž ochranou může být výstavba dálnice D3 v řešeném úseku v konfliktu. K aktuálnosti, resp. úplnosti výčtu dotčených ZCHDŽ Správní orgán v Rozhodnutí sděluje, že v této věci vycházel ze stanoviska AOPK ČR č. j. SR/1994/SC/2018-2 ze dne 3. 10. 2019, které tuto aktuálnost a úplnost potvrzuje. Zde jako znalec musím vyslovit zásadní námitku. Téměř tři roky staré stanovisko z podstaty věci nemůže potvrzovat aktuálnost údajů. Nadto se domnívám, že stanovisko AOPK ČR nemá zcela dominantní postavení. Tato instituce zde neprováděla žádné vlastní průzkumy a vycházela jen z průzkumu provedených, z nichž některé dokonce zcela opominula (např. Vlach 2012). AOPK ČR vyšla vstříc žadateli a vydala potvrzující stanovisko v době, kdy bylo v NDOP uvedeno mnohem více zvláště chráněných druhů z daném území. NDOP je produkt AOPK ČR, která pomocí validace garantuje výskyt ochranně důležitých (a jiných) druhů v daném území. Je pochopitelné, že samotný výskyt druhu ještě neznamená, že bude stavbou (záměrem) dotčen a že je potřeba pro něj vydělovat výjimku. Ovšem rozpor mezi souborem druhů, které v daném území objevil Žadatel (pomocí zadaných studií) a souborem druhů, indikovaných v NDOP, byl v době vydání stanoviska AOPK ČR velký. Pro Správní orgán není a nemůže být stanovisko AOPK ČR jediným a/nebo zastřešujícím podkladem.

Správní orgán se v Rozhodnutí neztotožňuje s názorem účastníků řízení, že je třeba v souvislosti s touto stavbou provádět průzkum kruhoústých a ryb, jelikož (podle jeho

názoru) všechny významné vodní toky, které dálnice překonává, jsou přemostěné a nepředpokládá se přímé zasahování do nich ani při stavbě, ani při vlastním provozu stavby. V kontrastu s tím je tvrzení o populacích užovky obojkové, kde Správní orgán tvrdí, že: „Populace tohoto druhu bude realizací dotčena pouze minimálně, neboť trasa dálnice je projektována převážně na rozsáhlých agrocenózách a vhodné ekologické niky pro užovku obojkovou zasahuje jen okrajově, tedy s minimální negativní intenzitou na místní populace. Mortalitu užovek v průběhu stavby bude minimalizovat instalace dočasných bariér, které zabrání vnikání užovek na staveniště především z důvodu lovu obojživelníků, či dalších obratlovců na staveništi.“ Je tedy otázkou, z čeho Správní orgán vychází, když nepředpokládá přímé zasahování do biotopu kruhoústých a ryb, ale nevyžaduje průzkum této skupiny. U užovky obojkové (kde se také nepředpokládá přímé zasahování) je tomu jinak. Farkač 2021 v souvislosti s užovkou obojkovou uvádí: „Vliv realizace silniční stavby na populace druhu v kontextu s nejbližším okolím bude z hlediska ochrany přírody zanedbatelný a případný náhodný úhyn několika jedinců při stavebních pracích nemůže populace v žádném případě ovlivnit.“ Přesto výjimku pro užovku obojkovou Správní orgán vydal a kompenzační opatření navrhl. Rozdíl je především v tom, že průzkum obojživelníků a plazů byl proveden dostatečně (Vlach 2012 aj.), zatímco průzkum kruhoústých a ryb nebyl proveden vůbec. Jako soudní znalec zde musím prohlásit, že na základě podkladů, které mám k dispozici, je zřejmé, že tato neprozkoumaná skupina bude stavbou vysoce pravděpodobně dotčena. Kterých druhů se to týká a jak moc bude stavbou dotčena není možné zjistit právě proto, že průzkum nebyl proveden.

Taktéž u netopýrů a vrápenců se žádný průzkum neprováděl, a tak nebylo ani vyhodnoceno, zda na tyto živočichy bude mít stavba a provoz dálnice vliv. Mnohé publikace prokazují (např. Gaisler 2009), že v některých úsecích má provoz na pozemních komunikacích vliv fatální. Přírodovědný průzkum (Farkač 2007) nebyl ani později doplněn o průzkum této skupiny, a tak tento vliv záměru posuzován vůbec nebyl. Netopýři představují z hlediska mezinárodní ochrany přírody prioritní skupinu a jsou také významně zohledněni ve Směrnici Rady EU č. 92/43/EEC o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Základní povinností všech smluvních stran je ochrana netopýrů a jejich přírodních stanovišť (tj. shromaždišť, lovišť, zimovišť, míst rozmnožování a ostatních lokalit významných pro netopýry).

V takovém případě, kdy jsou z průzkumu vypuštěny (ať již z nedbalosti či úmyslně) nejméně tři klíčové skupiny, by měl Správní orgán zjišťovat, proč nebyly tyto skupiny za 15 let předmětem průzkumu. Uvedu příklad: pokud by žadatel předložil žádost o výjimku, kde by nefiguroval žádný druh ptáka, správní orgán by zjišťoval, zda je to proto, že se tam žádný ZCHDŽ z této skupiny nevyskytuje, anebo proto, že se jejich přítomnost vůbec nezjišťovala. Pokud by došel k závěru, že se u ptáků průzkum neprováděl, musel by konstatovat, že podklady jsou nedostatečné. Ptáci však v tomto případě byli prozkoumáni dostačujícím způsobem a žádost o výjimku byla na tomto průzkumu založena (u ptáků jen asi 32 % patří mezi ZCHDŽ). Přitom u skupiny netopýrů a vrápenců (letouni) tomu tak nebylo. Zde však patří dokonce všechny druhy (100%) mezi ZCHDŽ a proto nelze vyloučit možnost, že se jejich přítomnost nezjišťovala úmyslně. Na chybějící podklady u shora uvedených skupin (kruhoústí, ryby, netopýři a vrápenci) byli jak Žadatel, tak Správní orgán v průběhu řízení upozorněni.

Závěry :

Rozhodnutí bylo vydáno přes zřejmý nedostatek v identifikaci chráněných zájmů z hlediska ochrany přírody. Rozhodnutí bylo vydáno v rozporu se dvěma směrnicemi EU a Dohodou o ochraně populací evropských netopýrů, která je součástí právního řádu ČR. Rozhodnutí nevychází z aktuálního stavu poznání co do výčtu druhů, kterých se záměr dotkne a jejich početnosti.

Znalecká doložka

Prohlašuji, že jsem si vědom následků vědomě nepravdivého znaleckého posudku a to ve smyslu §110a zákona č.141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v platném znění a § 127a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění.

Tento posudek jsem podal jako soudní znalec, jmenovaný rozhodnutím Krajského soudu v Brně SPR 1020/88, pro základní obor ochrana přírody, odvětví zoologie. Znalecký úkon je zapsán pod číslem 136/22 znaleckého deníku. Posudek byl vydán ve dvou exemplářích (jeden nečíslovaný pro archiv znalce). Posudek má 9 číslovaných stran.

Mojmír Vlašín

RNDr. Mojmír Vlašín

soudní znalec v oboru ochrana přírody, odvětví zoologie

V Brně, 10. 5. 2022

Literatura:

Bejček V., 2007 : Vliv výstavby a provozu dálnice D3 (stavba 0304) na EVL Minartice. 13s. (rukopis)

Farkač J., a kol. 2007: Výsledky přírodovědného průzkumu území dálnice D3 „Středočeská“ stavba 0304 Václavice-Voračice a 0305/1 Voračice .Nová Hospoda (II etapa) v roce 2007. 65 s. (rukopis)

Farkač J.,2018: Aktualizace přírodovědných průzkumu, stavba D3 /0304 (rukopis)

Farkač J.,2019: Odborné stanovisko autorizované osoby a požadovaná aktualizace závěrů a kompenzačních opatření, stavba D3 /0304.(rukopis)

Farkač J.,2021: Dálnice D3 0304 Václavice – Voračice. Doplnění početnosti a vztahu zvláště chráněných druhů živočichů k hodnocenému území (interpretace zjištěných dat pro zodpovědné rozhodnutí příslušného úřadu ve věci výjimek pro vyskytující se evidované/ možné ZCHD a komentáře k jejich přítomnosti – naplnění požadavků zákona č. 114/1992 Sb. na ochranu přírody v platném znění. MS depon. Sudop Praha

Gaisler, J., Řehák Z., Bartonička T., 2009: Bat casualties by road traffic (Brno-Vienna) Acta Theriologica 54 (2), 147-155

MŽP 2017: Prodloužení platnosti stanoviska k posouzení vlivů provedení záměru na životní prostředí“ vydaného původně pod č.j.: 1933/ENV/12 dne 1. února 2012 (dále stanovisko) k posouzení záměru D3- Středočeská část.

Mikátová B.,Vlašín M.,2012: Kuňka obecná na Hradecku.1985-2008 In : Krása A., Jeřábková L.: Koncepce na ochranu obojživelníků ČR,- Analýza současného stavu - návrh konkrétních opatření. MS depon. AOPK ČR Praha

Vlach P., 2012 : Inventarizace obojživelníků vázaných na vodní plochy v blízkosti dálnice D3 (v úseku Jesenice - Dolní Dvořiště) .Blovice. (rukopis)

Vlašín M., 2019: Posouzení podkladů pro vyhodnocení vlivů stavby a provozu dálnice D3 v úseku stavby 0304. Brno (rukopis)

Krajský úřad Plzeňského kraje (13. 4. 2022) : Rozhodnutí o povolení výjimky podle ust. § 56 ZOPK pro realizaci stavby dálnice D3 v úseku 0304 Václavice – Voračice

Použité zkratky

ZCHDŽ zvláště chráněné druhy živočichů (dle vyhlášky 395/92 Sb.)

NDOP nálezová databáze ochrany přírody

AOPK ČR Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky

ZOPK Zákon o ochraně přírody a krajiny 114/92 Sb.

ZP znalecký posudek

MŽP Ministerstvo životního prostředí ČR